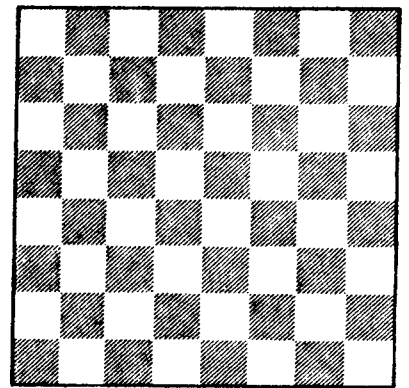
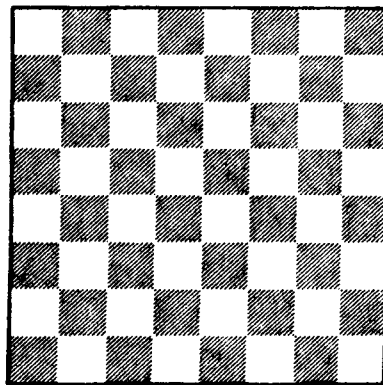
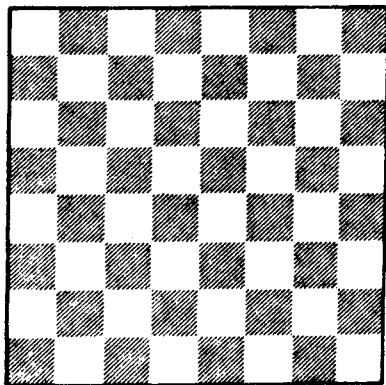

orgaan van de

ALEXANDER RUEB VERENIGING

voor schaakeindspelstudie

?

Colofon

officieel orgaan van de Alexander Ruebvereniging voor
Schaakeindspelstudie

4 nummers per jaar

Redactie: Harold van der Heijden (dataverwerking)
en René Olthof (redacteur)

Redactie-adres: Achter het Schaaaphoofd 7, 5211 MC
's-Hertogenbosch, tel 073-133049

October 1989, 1e jaargang nummer 3

REDACTIONEEL

Het is verheugend opnieuw te kunnen constateren dat wij als redactie over medewerking van onze leden niet te klagen hebben. Nico Cortlever toont een aantal variaties op een thema uit een eigen studie uit 1938. Jan van Reek (op het recente PCCC-congres in Bournemouth trouwens officieel benoemd tot FIDE-arbiter voor studies) toont zich vooral voor aankomende componisten een uitstekende gids in studieland. Secretaris Harrie Grondijs houdt zich al geruime tijd intensief bezig met het werk van de beroemde Russische componist Simkovitch. In dit nummer treft U een kleine voor-publicatie aan uit zijn boek dat aan het einde van dit jaar uit zal komen. Meer Russisch materiaal is te vinden in het tweede deel van de vertaling door de heer Van Donk van het overzichtsartikel van Kaminer uit de dertiger jaren.

De redactie heeft ook niet stil gezeten. Harold van der Heijden beschrijft in zijn eerste bijdrage enkele mogelijkheden die het huidige computertijdperk biedt. Hij borduurt daarbij voort op de discussie die gevoerd werd aan het einde van onze oprichtingsvergadering in Amsterdam.

De openingsbijdrage heeft een heel bijzondere ontstaansgeschiedenis. In september 1988 stuurde Robert Timmer de redactie van het Nederlandse vakblad *New in Chess* een artikel. Toen publicatie om duistere redenen uitbleef besloot hij rechtstreeks met Kasparjan contact op te nemen om over zijn vondsten te corresponderen. Kort daarop ontving hij van de grootmeester het volgende antwoord. (vertaling vrij naar Gennadi Sosonko)

Geachte heer Timmer,

Ik heb Uw interessante brief van 15 april jl. ontvangen. Hartelijke dank voor Uw waardevolle medewerking wat betreft mijn studies uit het boek *Etoedi, stati, analizi*. De door U gevonden nevenoplossingen van No. 369 en 377 hebben principiële betekenis. Deze studies heb ik dan ook gecorrigeerd. Wat betreft de nummers 347 en 397, deze zou ik in de oorspronkelijke vorm willen laten, zonder veranderingen, omdat een dual vanwege een kleine zetwisseling geen principiële kwestie is en toelaatbaar geacht wordt. Ik stel U voor de volgende gezamenlijke aantekeningen naar aanleiding van de studies 369 en 377 te publiceren in *Schakend Nederland* als gezamenlijke studie, als U daar tenminste geen bezwaar tegen hebt.

Hoogachtend

G. Kasparjan, Erewan, 19 mei 1989.

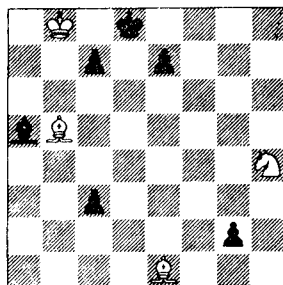
Etoedi Stati Analizi

ROBERT TIMMER

Nog niet zo lang geleden verscheen er een interessant boek van de Russische studie-componist Kasparian. Het boek is getiteld *Etoedi Stati Analizi* en bevat alle studies -zo'n vierhonderd- die Kasparian in zijn lange loopbaan heeft gecomponeerd.

Echter, toen ik deze studies kritisch bekeek kwam ik tot de ontdekking dat ze niet allemaal even correct zijn. Een voorbeeld:

'Revista Romana de Sah' 1984 #

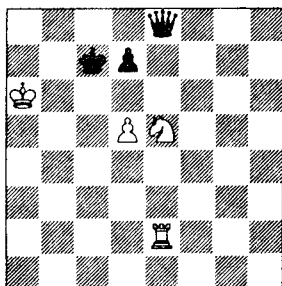
Wit speelt en wint

De auteursoplossing verloopt als volgt: 1. ♖f3 1. ♗g2 c2 1... ♗g1 ♗1...c2 2. ♗e5 c6 3. ♗c6; 1... ♗b6 2. ♗e5 2. ♗g1 c2 2...c6 3. ♗c6 ♗c7 4. ♗b7 c2 5. ♗e2 3. ♗a5 c1 ♗ 4. ♗e2 ♗c5 5. ♗d4! ♗d6 6. ♗e6 ♗e6 7. ♗c7 mat.

Wit wint echter veel eenvoudiger door al op de eerste zet af te wijken: 1. ♗g2! c2 2. ♗f4 c6 2...e6/e5 3. ♗h4 mat 3. ♗c6 ♗c7 4. ♗b7 ♗f4 5. ♗a5 ♗c7 6. ♗c7 mat.

In de volgende studie ontdekte ik óók een nevenoplossing, die niet zo gemakkelijk te vinden is:

'Schach' 1983 #

Wit speelt en wint

Eerst weer de auteursoplossing: 1. d6 ♗c8 1... ♗d8 2. ♗b2 ♗c8 3. ♗a7; 1... ♗d6 2. ♗c4 of 1... ♗b8 2. ♗c6 enz. 2. ♗a7! dreigt 3. ♗c2. Niet goed is 2. ♗c2? ♗b8 2... ♗g8 2... ♗e6 3. ♗c2 ♗d8 4. ♗b2 ♗d6 5. ♗f7 enz. 3. ♗c2 3. ♗b2? ♗g1 3... ♗d8 4. ♗f7! ♗f7 4... ♗e8 5. ♗c8 ♗f7 6. ♗g8 ♗g8 7. ♗b7 ♗f7 8. ♗c8 ♗e6 9. ♗c7 enz. 5. ♗b2 gevolgd door 6. ♗b8 en wit wint.

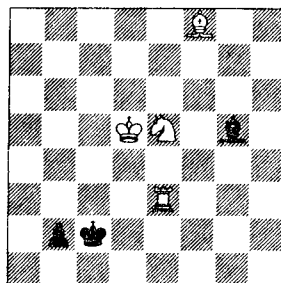
Het ziet er allemaal geforceerd uit. Maar het kan ook als volgt: 1. d6 ♗c8 2. ♗f2 Het is duidelijk dat koningszetten onmiddellijk verliezen: 2... ♗d8 3. ♗b2 ♗c8 4. ♗a7 of 2... ♗b8 3. ♗f8! Ook 2... ♗d8 verliest meteen: 3. ♗g6. Dan blijven er dus nog twee zetten over:

A) 2... ♗h8 3. ♗a7!! en nu 3... ♗d8 4. ♗f7 of 3... ♗d8 4. ♗c2 of 3... ♗e8 4. ♗b2 of 3... ♗g8 4. ♗g6! of 3... ♗h6 4. ♗c2 ♗d8 5. ♗f7 enz. en tenslotte 3... ♗g7 4. ♗c2 ♗d8 5. ♗b8!

B) 2... ♗g8 3. ♗c2 ♗d8 of 3... ♗b8 4. ♗d7 ♗a8 5. ♗b6 ♗b8 6. d7! enz. 4. ♗h2!! weer datzelfde motief. 4... ♗e8 5. ♗b2 enz. of 4... ♗c8 5. ♗f7! en op 4... ♗-willekeurig 5. ♗h8 enz.

De volgende studie verwerf een eerste prijs in een toernooi.

'Szachy' 1981 #

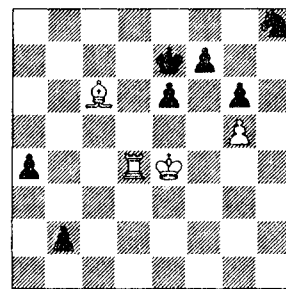
Wit speelt en wint

Kasparian geeft als oplossing: 1. ♗e2 ♗b3 1... ♗d2 2. ♗c4 b1 ♗ 3. ♗a3; 1... ♗c3 2. ♗e1 ♗c1 3. ♗a3 enz. 2. ♗e1 ♗a2 2... ♗c1 3. ♗c4 b1 ♗ 4. ♗d2; 2... ♗c2 3. ♗c4 b1 ♗ 4. ♗a3 3. ♗f3! 3. ♗d3? ♗d2! 4. ♗-willekeurig b1 ♗ 3... ♗c1! 4. ♗e2 ♗b3 5. ♗d4 ♗c3 5... ♗a4 6. ♗e8 6. ♗c2 ♗d3 7. ♗b4 b1 ♗ 8. ♗c3 ♗d2 9. ♗c5!! 9. ♗b3? ♗d1 10. ♗b1 pat 9... ♗d1 10. ♗f3! en wit wint.

Een uiterst fraai geheel. Het is echter jammer dat er op de zesde zet een 'dual' in de stelling zit. 6. ♗b4! in plaats van 6. ♗c2. Nu leidt 6... ♗d3 7. ♗c2 tot de eerder genoemde oplossing. En op 6... ♗b4 volgt 7. ♗e7 en wit wint. Bijvoorbeeld: 7... ♗a3 8. ♗a7 ♗b4 9. ♗b7 ♗a3 10. ♗e2 ♗d2 11. ♗c4 ♗a2 12. ♗a7 ♗b1 13. ♗b3 enz.

Ook in het laatste voorbeeld is er sprake van een zetverwisseling.

'concours Poolse schaakfederatie' #

Wit speelt en maakt remise

Voor deze studie ontving Kasparian een eervolle vermelding. Zijn oplossing gaat als volgt: 1. ♗b4 a3 2. ♗e5 dreigt 3. ♗b8 2... ♗f8 2... a2? 3. ♗b8 f6 4. ♗g6 ♗f7 5. ♗e8 enz. 3. ♗f6 natuurlijk niet 3. ♗e4? vanwege 3... a2 4. ♗f6 ♗e8! en wit verliest 3... ♗g8 4. ♗e4 a2 5. ♗g6! en hier zijn twee varianten mogelijk:

A) 5... ♗g6 5... b1 ♗ 6. ♗b1 6. ♗b2 a1 ♗ 6... a1 ♗ is pat 7. ♗b1 ♗a2 8. ♗b2 ♗a3 9. ♗b3 met eeuwige achtervolging.

B) 5... ♗g6 6. ♗b8 ♗h7 8. ♗f7 ♗g8 9. ♗g7 ♗f8 8... ♗h8 10. ♗f7 a1 ♗ 11. ♗g8 ♗h7 12. ♗g7 enz. 10. ♗h7 ♗e8 11. ♗e6 ♗d8 12. ♗d6 ♗c8 13. ♗c6 ♗b8 14. ♗h8 ♗a7 15. ♗h7 ♗a6 16. ♗h8 ♗a5 17. ♗c5 met remise.

Wederom een zeer indrukwekkend geheel.

Ditmaal zit de nevenoplossing op de derde zet. Ik ontdekte: 3. ♗e4! tóch 3... a2 4. ♗f6 Kasparian geeft nu 4... ♗e8! aan. Dat is onbegrijpelijk, want na 6. ♗d4! is het niet wit, maar zwart die verliest vanwege de dodelijke dreiging 6. ♗c6. Zwart moet derhalve 4... ♗g8 spelen waarna we weer in de auteursoplossing belanden.

Bewerkingen van een studie

door Nico Cortlever

In 1938 publiceerde Cortlever de volgende studie in "De Schaakwereld":

1.Tg8 Lc2+ 2.Kxf6 Lxh7 3.Pd6! Lxg8 4.d3! Kh7
5.d4 Kh6 6.d5 Kh7 7.Pe8 Kh6 8.d6 Lh7 9.d7 wit
wint

Hij componeerde zes bewerkingen:

DIAGRAM 9

1.Th4+ (Indien T f-lijn, dan 1...Th6) 1...gxh4 2.g4+ Kh6 3.Kf6 Kh7
(zwart nu steeds Kh7-h6-h7) 4.Pe8 5.Pg7 6.Ph5 7.Pf4 8.Pxh3 9.Pf4 Kh7
(9...h3 10.c3) 10.Ph5 Kh6 11.Pg7 Kh7 12.Pf5 h3 13.Pg7 (g3) Kh6 14.c3
Kh7 15.Ph5(e2) 16.Pf4 17.Pxh3 18.Pf4 19.h3 Kh6 20.h4 Kh7 21.h5 Kh6
22.g5+ Kh7 23.Pg6 fxg6 24.hxg6+#

DIAGRAM 10

(De aardigheid is dat 1.Pxg5+? Kg7 2.Lxf4 niet wint. Wel:) 1.Lxf4
gxh4 (1...Kh6 2.Lxg5+ Kg7 3.Lf6+ Kh7 4.Pd6 Kh6 5.Lxh8 of 1...Kg7
2.Le5+ of 1...f6 2.Pxf6+ Kg7 3.Le5 Th1 4.Pxg8+ Kxg8 5.Kxg5 en dit
eindspel wint) 2.Kf6 Kh6 3.Pd6 (zwart nu steeds Kh7-h6-h7) 4.Pe8
5.Pg7 6.Ph5 7.Pxf4 8.Ph5(e2) 9.Pg7 10.f4 11.f5 12.Ph5(e2) 13.Pf4
14.f3 15.g5+ 16.Pg6 fxg6 17.fxg6+#

DIAGRAM 11

1.g3+ Kh5 2.g4+ Kxh6 (2...Kh4 3.Kf4) 3.Kf6 (zwart nu steeds Kh7-h6-
h7) 4.Pe8 5.Pg7 6.Ph5 7.Pf4 8.Pxh3 9.Pf4 10.h3 11.h4 12.h5 13.g5+ Kh7
14.Pg6 fxg6 15.hxg6+# (wit wint, of ook mat in 15. In het laatste
geval kunnen c6 en c5 vervallen)

DIAGRAM 12

1.g3 Kxh6 2.g4 Kh7 3.Pe8 Kh6 4.Pg7 Kh7 5.Ph5 Kh6 6.Pf4 Kh7 7.e5 Kh6
8.g5+ Kh7 9.e6 fxe6 10.Pg6 Lf7 (anders 11.Pf8+#) 11.Pxh8 Lh5 (enige
zet) 12.Pf7 e5! 13.Pxe5 Le2 14.g6+ Kg8 15.g7 Lb5 (15...Lh5? 16.Pc6)
16.Kg6 Ld3+ 17.Kh6

DIAGRAM 13

1.Tg8 (Niet wint 1.Tc3? Kg7 [dr Txc8] 2.Pe7 [2.Ke4 Te8+ 3.Kd4 Kxh7]
2...Lf1 3.Pd5 Txh7 4.Pxf6 Th6) 1...Ld3+ (1...Kxh7 2.Txh8+ Kxh8 3.Kxf6
Lf1 4.Pd6 Lxg2 5.Pxf7+ Kh7 [5...Kg8 6.Pg5 Lf1 7.Kg6 Le2 8.Kh6 Kf8
9.f5 Ld3 10.f6 Le2 11.Kg6] 6.f5 Lf1 7.Ke7) 2.Kxf6 Lxh7 3.Pd6 (3.g4?
Lxg8 [3...hxg3 4.Txh8]) 3...Lxg8 4.Pf5+ Kh7 5.Pxh4 Kh6 6.Pf5+ Kh7
7.g3 h4 8.Pxh4 Kh6 9.Pf5+ Kh7 (9...Kh5 10.g4+#) 10.Pg7 Kh6 11.g4 Kh7
(11...Th7 12.g5+#) 12.f5 Kh6 13.h4 (zet 12 en 13 van wit
verwisselbaar) 13...Kh7 14.Ph5 Kh6 15.Pf4 Kh7 16.h5 Kh6 17.g5+ Kh7
18.Pg6 fxg6 19.hxg6+#

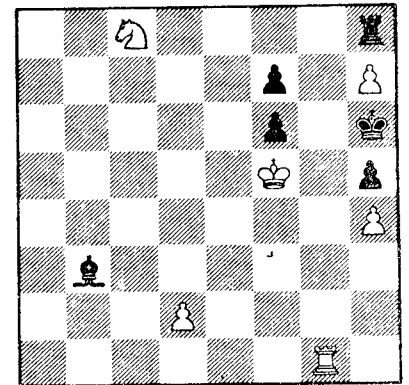

diagram 8

DIAGRAM 14

1.f6+ (1.Pf6? [redt Ph7] 1...Lh7 2.h6+ [anders T eruit] 2...Kf8 3.Pf4 [3.Pg4 Tg8+] 3...Lxf5 4.Kxf5 Txh6) 1...Kxh7 (zwart nu steeds Kh7-h6-h7) 2.Kh4 3.Pf2 (Na 3.Pg5 Th7 4.Pf3 Tg7 5.fxg7 Kxg7 geen winst) 4.Pd1 5.Pe3 6.Pf1 7.Ph2 8.Pf3 9.Pe5 10.Pxc6 11.Pe5 c6 (gedwongen 11...Kh7? 12.Kg5 c6 13.Pg6) 12.Pg4+ (Wit moet een tempo (c7-c6) winnen, dat kan alleen met de WK, maar die heeft daarvoor veld g4 nodig. Het paard moet daarom worden omgespeeld naar d6 om T of Lh7 te verhinderen) 12...Kh7 13.Pe3 Kh6 14.Pf5+ Kh7 15.Pd6 Kh6 16.Kg4 Kh7 17.Kh(g)3 Kh6 18.Kh4 Kh7 (Nu moet wit opnieuw pion c6 gaan veroveren) 19.Pe4 Kh6 20.Pf2 (niet 20.Pg5? Th7 21.Pf3 Tg7 22.fxg7 Kxg7 23.Pd4 Lh7 en ik meen dat wit dit niet wint. Indien wel dan wordt de opgave: mat in 33 zetten) 20...Kh7 21.Pd1 22.Pe3 23.Pf1 24.Ph2 25.Pf3 26.Pe5 27.Pxc6 28.Pe5 29.c6 (en mat in 4 zetten: c7-c8D-Df8-Dg7)

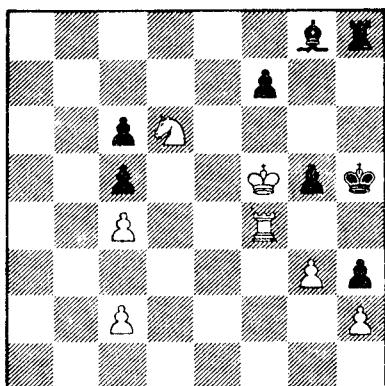

diagram 9

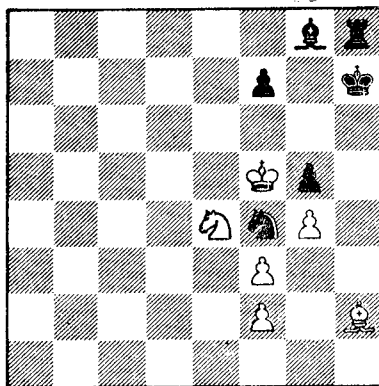

diagram 10

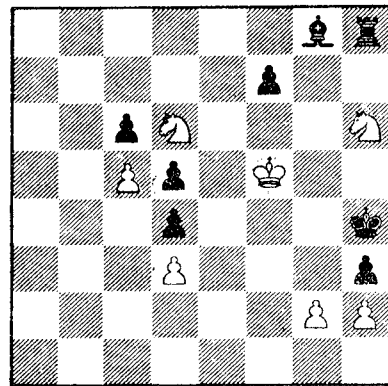

diagram 11

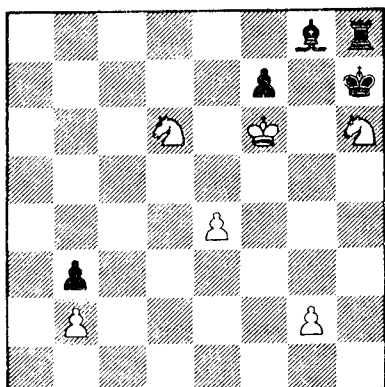

diagram 12

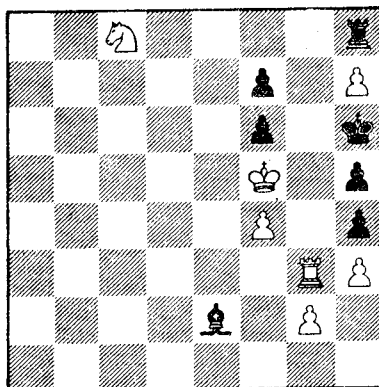

diagram 13

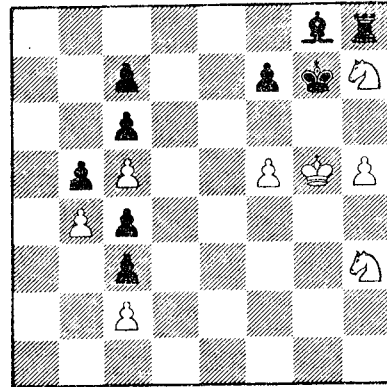

diagram 14

OVERZICHT VAN EINDSPELSTUDIETOERNOOIEN

Jan van Reek

Sommige componisten branden van eerzucht. Henri Rinck vroeg zich eens af waarom zijn geniale studie niet de eerste prijs kreeg. Voor anderen zijn onderscheidingen niet zo belangrijk. Wotawa nam zelfs nooit aan toernooien deel en plaatste bijna alle studies voor het eerst in een boek. Uitslagen van toernooien hangen sterk af van de toevallige smaak van de arbiter, en voor de gemoedsrust van de componist is het beter de beoordeling als een aardige bijkomstigheid te beschouwen. Volgens mij gaat het bijna altijd eerlijk, maar worden een enkele keer landgenoten bevoordeeld.

A. Toernooien in tijdschriften.

In schaaktijdschriften met ruimte voor eerste plaatsingen worden de studies bijna altijd door de redakteur gepresenteerd in de vorm van een informeel toernooi. Daarbij kiest de redakteur studies uit ingezonden originelen, en bepaalt hij de presentatie. Aan het eind van een bepaalde periode bepaalt arbitrage de uitslag. Sommige redacteuren reageren niet op ingezonden materiaal, maar de meesten behandelen de componisten vrij goed, geven informatie over plaatsing en sturen het gewonnen geld of materiaal. Hierna volgt een lijst van toernooien, die naar mijn mening betrouwbaar zijn.

1. Informele jaarlijkse toernooien:

- Szachy
Jan Rusinek, ul. Wspolna 61, 00-687 Warszawa, Polen
- 64-Shakhmatnoye Obozreniye
Ya.G. Vladimirov, ul. Arkhipova 8, Moscow K-62, 101913 GSP, Sovjetunie
- Shakhmaty v SSSR
Anatoly Kuznetsov, abonementny yaschik 10, 121019 Moscow G-19, Sovjetunie
- Revista Roma de Sah
Iosif Grosu, str. Batisei 11, sect. 2 Bucuresti, Romenië
- Sakkélet
Attila Korányi, Tanulmányrovat, Postbus 52, H-1363 Boedapest, Hongarije (voor de eerste prijs inzenden onder het pseudoniem Benko)
- Schakend Nederland
Jan van Reek, Eijkerstraat 44, 6269 BN Margraten, Nederland

2. Informele tweejaarlijkse toernooien:

- Ceskoslovensky Sach (toernooi recent hervat)
Michal Hlinka, Muskátová 38, 040 11 Kosice, Tsjechoslovakije
- Europa-Rochade
Manfred Rittirsch, Weisenauer Strasse 27, 6090 Rüsselheim, West-Duitsland
- Problemist
A.J. Sobey, 15 Kingswood Firs, Grayshott, Hindhead, Surrey, GU26 6EU, Engeland

- Schach
Manfred Zucker, Postfach 29, Karl-Marx-Stadt, 9061 DDR
- Schweizerische Schachzeitung
Beat Neuenschwander, Sieberweg 2, CH-3063 Ittigen, Zwitserland
- Shakhmaty/Sahs, Vazha Neidze, Bulvar Padom'ya 16, et. III,
Riga, Letland SSR, Sovjetunie
- Suomen Shakki
Kauko Virtanen, Valimaenkuju 3 D 20, SF-33430 Vuorentausta,
Finland

3. Informeel beginnerstoernooi:

- En Passant
Jan van Reek, Eijkerstraat 44, 6269 BN Margraten, Nederland
- Als de redakteur onvoldoende informatie geeft, kan die worden betrokken bij een goede schaakbibliotheek of mij. Het grote voordeel van de informele toernooien vind ik de aanvaardbaar snelle informatie over de plaatsing van een studie. De uitslag wordt meestal binnen twee jaren gepubliceerd.

B. Formele toernooien (met een informele organisatie)

Bij een formeel toernooi is er een inzending van studies tot een bepaald tijdstip, worden de studies door de arbiter zonder kennis van componistennamen beoordeeld en worden alleen de bekroonde studies gepubliceerd. De grond voor een formeel toernooi pleegt een viering of herdenking te zijn. Vaak duurt de afwerking eindeloos. Als het toernooi ter gelegenheid van een 70e of 80e verjaardag is en de jubilaris zelf arbitreert, mag worden gehoopt dat de zaak rond is voordat het feestvarken de laatste adem heeft uitgeblazen. Soms is er geen publikatie en is het onduidelijk wat er met de studies dient te gebeuren.

C. Thematische toernooien

De FIDE Commissie voor Schaakcompositie organiseert geregeld thematische toernooien voor problemisten en eindspelstudiecomponisten. Landen kunnen composities inzenden voor enige categorieën met vastgestelde thema's. Per categorie is er een plaatsbepaling naar componist. Het totaalklassement betreft een rangschikking van de landen. Recent is er ook een wedstrijd van de Sovjetunie tegen de rest van de wereld. Bij de afhandeling plegen er lange vertragingen te zijn, maar de afwerking is gegarandeerd.

D. FIDE-Albums

Iedere drie jaar wordt er een FIDE-Album geproduceerd, waarin geselecteerde composities van problemisten en eindspelstudiecomponisten worden gepubliceerd. Bij het publiek zijn die saaie boeken nauwelijks bekend, maar sommige componisten hechten er veel waarde aan, omdat er meester- (15 geselecteerde studies) en grootmeestertitels (45 studies) te verdienen zijn, die vooral in het oostblok van waarde zijn.

Componisten kunnen hun in een bepaalde periode eerder gepubliceerde composities opsturen ter beoordeling. Door de FIDE Commissie voor Schaakcompositie aangewezen arbiters selecteren de beste composities.

Van de Nederlanders heeft Marwitz bijna de meestertitel bereikt. Het FIDE-Album voor de periode 1980-1982 is pas vorig jaar gepubliceerd. Door de lange duur van de procedure, het hoge aantal vereiste studies en het alleen verstrekken van titels aan levenden is een indirecte eis erg oud worden.

IN PREPARATION: WORKS OF SIMKHOVITCH
BY HARRIE GRONDIJS

As time went by the appreciation for the first post-revolutionary (or romantic) school of composers in Russia had its ups and downs. In Russian anthologies 'they' (Simkhovitch, Kliatsjkin, Koroljkov and others) have been labeled as a group forming the bridge from the classic heroes (V. and M. Platov, Troitzky and so on) to what is called the sovjet style of endgame composition. Simkhovitch and Kliatsjkin -who are the ones I admire most because of their wealth of ideas and disregard of conventions- have been heavily criticised for the seeming nonchalance with which they set about constructing positions around their ideas. Gurvitch remarked bitterly: 'position everything -- play nothing'. Herbstman said (of Kliatsjkin): 'ideas, before all ideas'.

From our present-day perspective -after the clash between the then reigning artistic study and these romantic works has dissolved into the realistic study- the admiration for their inventiveness can be without reservation. Nonetheless our attitude with respect to correctness and absence of duals is still much more strict than Simkhovitch and Kliatsjkin would have it.

In the later years of his career Simkhovitch style became somewhat more conventional but the source of ideas never left off flowing. It was then that he won some of the highest awards ... Hopefully you will want to read the complete story when my book appears by the end of 1989.

The total output of Simkhovitch amounts to at least 42 published endgame studies -besides his output as a prolific composer of chess problems. However some of his compositions have serious flaws. For my book I am trying to correct them and stay as near to the original as I possibly can: same theme/ideas and same play. To give you a flavour of what the technical part of my book will look like I present an example below.

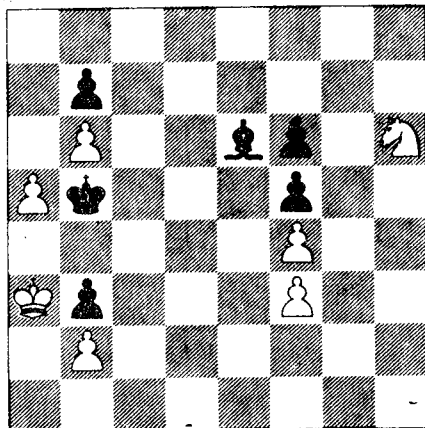
Please note that for me it is an honour to correct these wonderful gems and do not wish to claim joint ownership of any kind!

YC=383 means: third published study of 1938; C383 indicates correction; 383a-z indicate closely related compositions; Porreca is author of endgame collection: 'Studi Scacchistica' (1967).

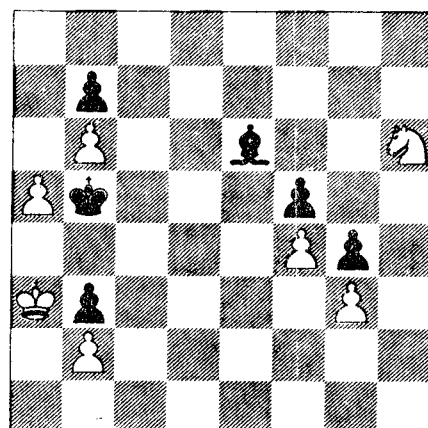
yc = 383 DRAW GBRC = 31.54 theme: altered stalemate

first publication: Sjachmati v SSSR

383

C383

A case of stalemate alteration. In an article in 'De Schaakwereld' of september 16th 1938, J. C. A. Fischer writes : 'Mate alterations are wellknown in chess problems. The equivalent alteration of stalemate is only useful in endgame studies' (this may be true for the main line but not necessarily for the tries HHG). No doubt this commentary has been inspired by what was said by Simkhovitch in his article on the subject (see chapter 3).
If black were to move his only chance for a win might be 1)--, Kxa5 but after 2)Sg8, Bxg8 it is stalemate. White can not win a tempo and must therefore find another defence.

In its original form the study has been cooked by Porreca as will be explained in the solution. The diagram to the right gives a correct version with minor alterations.
First I will give the original solution.

1. a5-a6	Kb5xa6 i)	i) 1)--, Kxb6 2)axb7,
2. Ka3-b4	Ka6xb6	Kxb7 3)Kb4 and
3. Kb4-c3	Kb6-c5	further as in the
4. Kc3-d2	Kc5-d4	main line solution.
5. Kd2-e2	Kd4-c5	
6. Ke2-d2	Kc5-d6	

Black can not break into white's fortress and now tries to win the knight instead.

7. Kd2-c1	Kd6-e7
8. Kc1-b1	Ke7-f8
9. Kb1-a1	Kf8-g7
10. Sh6xf5	Be6xf5 stalemate.

Porreca points out that after 8)--, Bd7 9)Ka1 (if 9)Kc1, Kf8 -+), Ke6 it is not clear how white should draw. For instance : 10)Kb1, Bc6 11)Ka1, Bxf3 12)Kb1, Kd5 13)Sxf5, Ke4 -+.

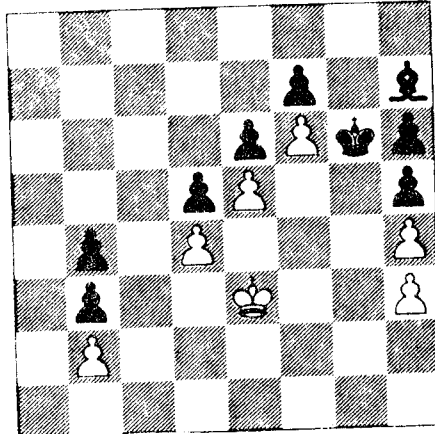
In the corrected version the play is essentially the same, up to the eighth move when black can try Porreca's manoeuvre. This version is also a slight improvement as the knight gets a bit of work to do.

8.	Be6-d7	
9. Kb1-a1	Ke7-e6	
10. Sh6-g8	Ke6-f7	
11. Sg8-h6	Kf7-g6 i)	i) 11)Kg7, Sxf5 =
12. Sh6-g8	positional draw.	

The stalemate position has altered but neither of the two does actually appear on the board.

An earlier study in which a king hides successfully in the corner after some subtle manoeuvring is this one by M. Kliatsjkin.

383a

G. M. KLIATSJKIN
 SJACHMATTI
 1925
 DRAW
 30.67

Kliatsjkin is another composer to be heavily criticised by Gurwitsch on behalf of his 'clumsy' settings. The idea is a great one:

1)Ke2 (and not 1)Kd2 because of 1)--, Kf5 2)Ke3, Bg8 and now white is forced to play 3)Kf3, Kh7 4)Ke2, Kh8 -it is a bit crowded in the right-hand upper corner- 5)Kd2, Bh7 --), Kf5 2)Kf3, Bg8 3)Ke3, Kg6 (black can not free his bishop) 4)Kd2, Kh7 5)Kc1, Kh8 6)Kb1, Bh7+ 7)Ka1, Bg8 8)Kb1 =.

De Studiecompositie in de jaren 1932-1935 (vervolg)

(vertaling van een artikel van S.M.Kaminer in *Sjachmatnii Ezjegodnik* (Schaakjaarboek), 1e deel, 1932-1935, door Ir. H.J. Donk.)

Op het gebied van bewerkingen van probleemideeën werden in de beschouwde periode een hele reeks interessante studies samengesteld. Allereerst wijzen we op twee studies van L.I. Koebbelj (no. 18 en 19). In de eerste van hen komt, verwickeld in het Bristol-idee, een originele zetdwang voor, ontstaan na vijf zetten van wit. In de tweede wordt het idee om de zwarte dame af te leiden, en daarna voor haar de lijnen af te sluiten, gerealiseerd.

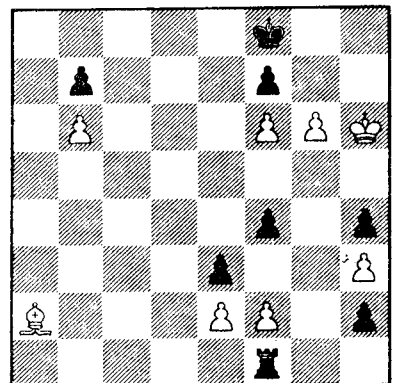

diagram 18

DIAGRAM 18 : L.I. Koebbelj
 1/2e prijs toernooi "Sjachmaty v SSSR", 1934
 remise

1.g7+ Kg8 2.Ld5 h1D 3.f3 Ta1! 4.Le4 Db1 5.Lf5 Dxf5 pat

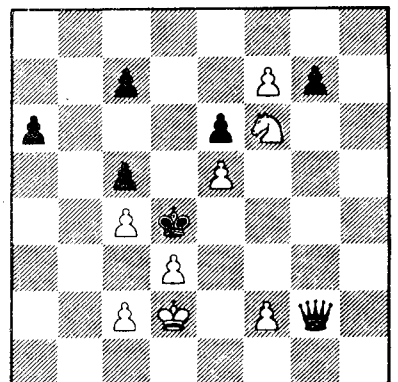

diagram 19

DIAGRAM 19 : L.I. Koebbelj
 1e prijs toernooi "Magyar Sakkvilag", 1934
 wit wint

1.Pe4 Df3 2.f8D Dxf8 3.Pf6 gxf6 4.f4 gevolgd door 5.c3 mat

Een heel interessante studie met het Plachutta-thema is van A.A.Troitzky (no 20).

DIAGRAM 20 : A.A. Troitzky
1935
wit wint

1.c7 Tc5 2.h6 Txg3 3.Pe4 Ta3+ 4.Kh7 Txc2 5.Pc3! Tcxc3 6.h7 en wint

DIAGRAM 21 : A.P. Kazantsev
1e prijs toernooi "64", 1935
wit wint

1.g6+ Kg8 2.Pc6 Dc7 3.Kb5 Dd7 4.Kxb6 De6 6.Kc7 Dc4 6.Kd6 Da6 7.Kc5 Dc8 8.Pe7+ en wint.

Grote frisheid gaat uit van de studie van A.P. Kazantsev (no 21), waarin het penningsthema verbonden is met het idee de dame naar een bepaald veld te lokken.

DIAGRAM 22 : H.M. Kasparjan
prijs toernooi "Sjachmaty v SSSR", 1935
remise

1.Pf4 Dxc3+ 2.Pg2+ Ke4 3.Dxa4 bxa4 pat, 3...Df2+ 4.Kh2 bxa4 pat, 4...Dg1+ 5.Kg3 bxa4 pat, 5...Dh2+ 6.Kf2 bxa4 pat.

In de bewerking van het inmetselingsthema trad bepaald een stilstand in. We wijzen slechts op de studie van H.M. Kasparjan (no 22), waarin het gecompliceerde inmetselingsthema met eeuwig pat is verbonden.

Men moet evenwel het voorbehoud maken dat het betrekkelijk schijnt deze studie te rekenen tot de groep met het inmetselingsthema, daar zij even goed gerekend kan worden tot de groep studies met het thema van herhaaldelijk pat.

Van manoeuvre-studies noteren we vervolgens twee studies van V.A. Koroljkov (no 23 en 24).

DIAGRAM 23 : V.A. Koroljkov
1/2e prijs toernooi "Sjachmaty v SSSR", 1934
wit wint

1.Db7 e4 2.Dxe4 Te8 3.a7 h1d 4.a8D+ Txa8 5.Dxh1 Te8 6.Le2 Td8 7.Ld3 Te8 8.Le4 Td8 9.Ld5 Te8 10.Le6 Td8 12.Ld7 en wint (N.B. 6...b3! 7.cxb3 Te2 8.Da8+ Ta2 redactie)

DIAGRAM 24 : V.A. Koroljkov
1/2e prijs toernooi "Sjachmaty v SSSR", 1935
wit wint

1.c4 Lf6 2.cxb5 Lg8+ 3.Ka3 Lb2+ 4.Ka4 Ka2 5.Txb7 Lc3 6.Tf7 Lh7 7.Tf5 Lg8 8.Td5 Lh7 9.Td3 en wint.

Een bijzonder sterke indruk maakt de eerste van hen, waarin een geometrische manoeuvre van een looper wordt voorafgegaan door scherp combinatoir spel.

Mooi is ook de tweede studie met interessant inleidend spel en een prachtige slotmanoeuvre van de witte toren.

Studies, waarin wij hetzelfde idee of een synthese van verschillende ideeën meermaals tegenkomen, vormen een vrij grote groep.

DIAGRAM 25 : M.S. Liboerkin
1e prijs toernooi "64", 1932
remise

1.Kc8 Lxb6 2.Txb6 d2 3.Txb2 La6+ 4.Kc7 d1D 5.Tb8+ Ka7 5.Tb7+ Lxb7
pat, 1...Lg4+ 2.Txg4 Lxb6 3.Ta4+ LA7 4.Tb4 d2 5.Txb2 d1D 6.Tb8+ Lxb8
pat.

DIAGRAM 26 : M.S. Liboerkin
3e prijs toernooi "64", 1933
remise

1.Lg8+ Kf8 2.Txd2 Tb1+ 3.Ka5 Kxg8 4.Ka4 Pc4 5.Td8+ K- 6.Txb8 Txb8
pat, 4...Pb5 5.Td8+ K- 6.Txb8 Pc3+ 7.Ka3 Txb8 pat, 4...Ta1 5.Td8+ K-
6.Txb8 Pc2(c4)+ 7.Kb3 Tb1+ 8.Ka2(a4) Txb8 pat.

Een weerklank van het enthousiasme in de laatste tijd voor het thema van het verenigen van enige patstanden in één studie, zijn de studies van M.S. Liboerkin (no 25 en 26). Zij zijn licht en keurig geconstrueerd, ofschoon niet schitterend van frisheid en nauwkeurigheid.

Een reeks nieuwe momenten brengt E.N. Nasimowitsj in studie 27

DIAGRAM 27 : E.N. Nasimowitsj (Somov)
1e prijs match Leningrad-Moskou, 1933
remise

1.g8D c5+ 2.Kd3 e1P+! 3.Ke4 h1D 4.c4+ Ka4 5.De6 dxe6 6.Ta3+ Kxa3 pat,
5...Dh4+ 6.g4 dxe6 7.Ta3+ Kxa3 pat.

In deze studie zijn twee gecompliceerde patstanden met gepende pionnen: één maal langs de diagonaal en de andere langs de verticaal; behalve dat wordt in het spelverloop een zwarte pion tot paard gepromoveerd.

In de studies 28 en 29 worden twee matstanden verwezenlijkt. Een zuivere afwerking en een spel dat rijk aan inhoud is, maken dat die studies grote aandacht verdienen. Vergeleken met een van de eerste studies met twee matstanden (no 30) moeten wij grote vooruitgang op dit gebied constateren.

DIAGRAM 28 : L.I. Koebbelj
Speciale prijs toernooi "Sjachmaty v SSSR", 1933
wit wint

1.Pab6+ cxb6 2.Pxb6+ Kc5 3.Pd7+ Kd5 4.Pxb8 a3 5.Pc6 Kxc6 6.Lf6 Kd5
7.d3 a2 8.c4+ Kc5 9.KIb7 a1D 10.Le7 mat, 2...Dxb6+ 3.Kxb6 a3 4.Kc6 a2
5.La5 a1D 6.d3 mat.

DIAGRAM 29 : M.S. Liboerkin
2e prijs match Leningrad-Moskou, 1933
wit wint

1.La2+ Kd4+ 2.c4 Pc3+ 3.Kd2 Lxc4 4.Lxc4 fxe5 5.Ld3 Pxd5 6.Pe6 mat,
2...Lxc4 3.Lxc4 fxe5 4.Lb3 Pc3+ 5.Kf2 Pxd5 6.Pe6+ Ke4 7.Lc2 mat.

DIAGRAM 30 : S.M. Kaminer
"Sjachmatny Listok", 1927
wit wint

1.Le3+ Kb4 2.Lg5 Lxe5 3.e7 Pxe7 4.Lxe7+ Ld6 5.Lxd6 mat, 2...Kc5 3.e7
Pxe7 4.Lxe7+ Kd4 5.Ld8+ Lxe5 6.Lb6 mat.

Een heel interessante serie vormen de studies no 31, 32 en 33, waarvan no 33 een synthese is van de eerste twee. Diep en heel moeilijk is de gemeenschappelijke studie van A.P. Kazantsev, M.S. Liboerkin en L.D. Staroverov (no 34), waarin positionele remise, pat en minorpromotie verenigd zijn.

DIAGRAM 31 : M.S. Liboerkin
"Sjachmaty v SSSR", 1933
wit wint

1.Pd3 Lb4 2.Pf5+ Kf6 3.Pe3 e1D 4.Pxe1 Lxe1 5.Kd1 en wint.

DIAGRAM 32 : M.S. Liboerkin
"Sjachmaty v SSSR", 1933
wit wint

1.Pe6+ Kf6 2.Pd3 Lf2(b4) 3.Pef4 e1D 4.Pxe1 Lxe1 5.Pd3 en wint.

DIAGRAM 33 : M.S. Liboerkin
"Sjachmaty v SSSR", 1933
wit wint

1.Pd4+ Ke3 2.Pxf3 Pxc6 3.Pc4+ Kf4 4.Lxc6 Kxf3 5.Ka5 en wint, 1...Kf2
2.Pxf3 Pxc6 3.Pe4+ Ke3 4.Lxc6 Kxf3 5.Pc5 en wint.

DIAGRAM 34 : A.P. Kazantsev, M.S. Liboerkin, L.D. Staroverov
"Sjachmaty v SSSR", 1933
wit wint

1.b6 Le8 2.Kc5 Lg6 3.Kd4 Le8 4.b7 Lb5! 5.b8T!! Lf1 6.Tb1 Kg2 7.Ke3
Lc4 8.Tb4 Le6 9.Tb6 Ld7 10.Th6 Lc7 11.Th4 Ld7 12.Kf4 Kxf2 13.Txc4
Lxc4 14.Kxc4 Kg2 15.Lg1 en wint.

(Chéron gaf de nevenoplossing 2.b7 aan: 2...Lb5 3.b8T Lf1 4.Tb1 Kg2
5.Ke4 Kxf2 6.Kf4 Kg2 7.Ke3 Lc4 8.Tg1+ Kxh2 9.Kf2, redactie)

Enigszins apart de moeite waard is de studie no 35, die een veelvoudig dameoffer inhoudt.

DIAGRAM 35 : S.M. Kaminer
toernooi "Troed", 1935
wit wint

1.h8D+ Kxh8 2.Pg4+ Kg7 3.Dh7+ Kf8 4.Dg8 Ke7 5.De8+ Kd6 6.Dd7+ Kc5
7.Db5+ Kd6 8.Db6+ Ke7 9.Dc7+ Kf8 10.Dc8+ Ke7 11.Dd7+ Kf8 12.De8+ Kg7
13.Dg8+ Kxc8 14.Pxf6+ en wint.

Een van de even populaire thema's was verleden jaar het thema positionele remise, na de voortreffelijke studies uit de periode 1927-1932 met dit thema, is het nu moeilijk iets te laten zien dat voldoende fris en interessant is.

Bewerkingen van andere dan de hierboven opgesomde thema's zijn de laatste 5 tot 7 jaar opgevoerd, we geven een reeks treffende successen in werk over oude onderwerpen.

Wijzen we toch op een studie van A.A. Troitzky (no 36); bij al haar uiterlijke eenvoud en het afgezaagde materiaal verrast de moed en de frisse finale.

DIAGRAM 36 : A.A. Troitzky
3e prijs toernooi "Sjachmaty v SSSR", 1935
remise

1.e6 Td3+ 2.Ke5! e3 3.Txc4 e2 4.Txg4+ Kf2!! 5.Te4 Te3+ 6.Txe3 Kxe3
7.e7 e1D 8.Ke6! remise

DIAGRAM 37 : A.S. Seletzky
1e prijs toernooi "Sjachmaty v SSSR", 1933
wit wint

1.Dg5 Ke6+ 2.Kg1 Kxd7 3.Pc5+ Kc8 4.La6+ Kb8 5.Dg3+ Ka8 6.Lb7+ Lxb7
7.Pd7 Dd8 8.Db8+ Dxb8 9.Pb6 mat.

Sterke indruk maakt de studie van A.S. Seletzky (no 37), waarin een van de oudste ideeën - het stikmat - schitterend wordt uitgedrukt.

Het beschouwen van de resultaten in de ontwikkeling van op zichzelf staande thema's sluit ik hiermede af. Resteert het in het algemeen trekken van conclusies.

(wordt vervolgd)

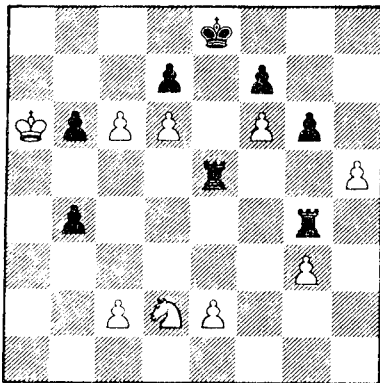

diagram 20

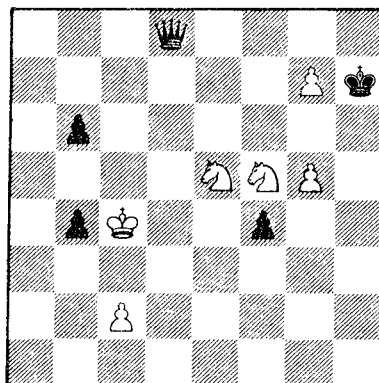

diagram 21

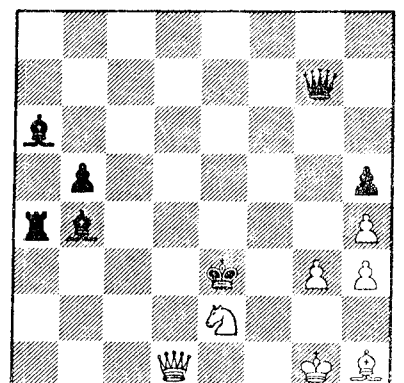

diagram 22

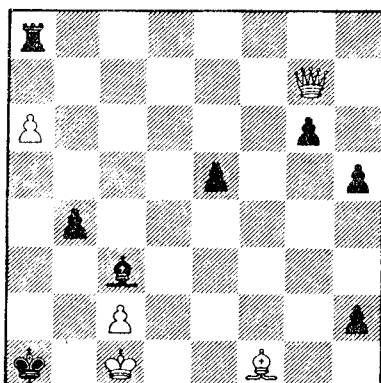

diagram 23

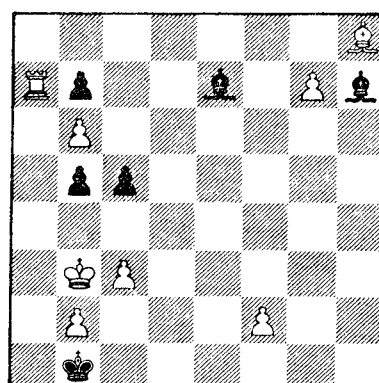

diagram 24

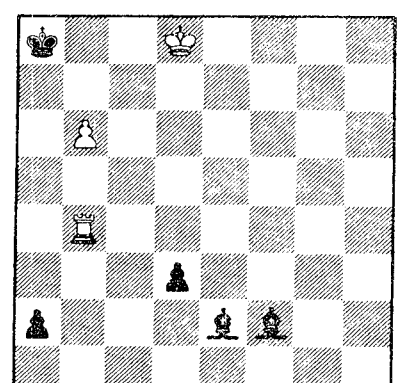

diagram 25

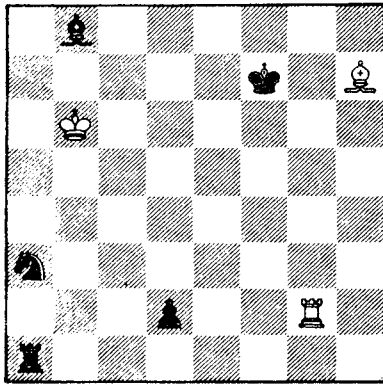

diagram 26

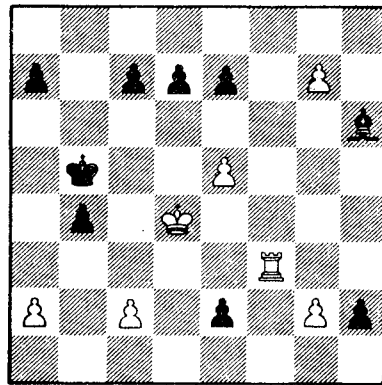

diagram 27

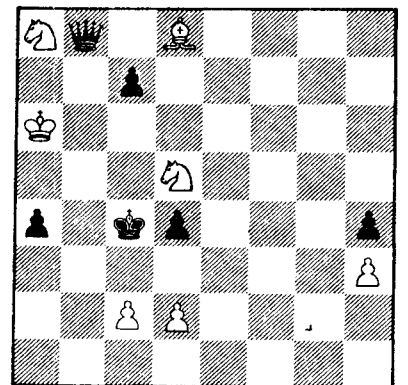

diagram 28

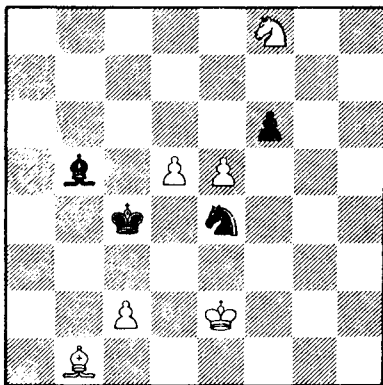

diagram 29

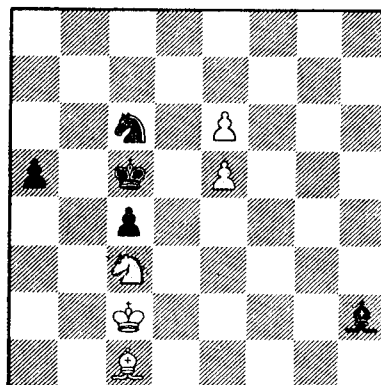

diagram 30

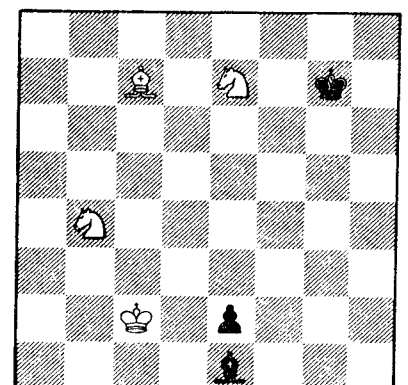

diagram 31

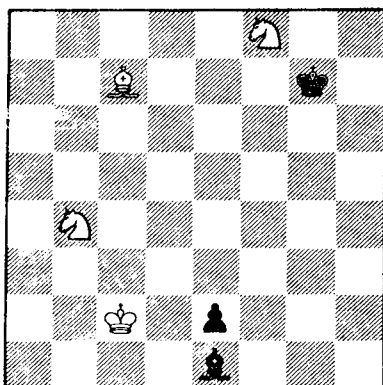

diagram 32

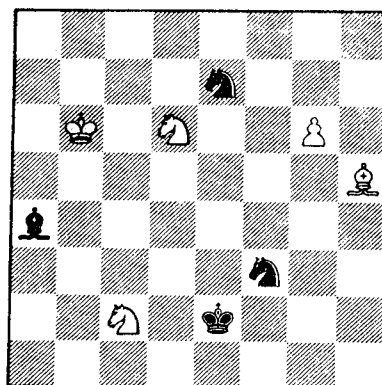

diagram 33

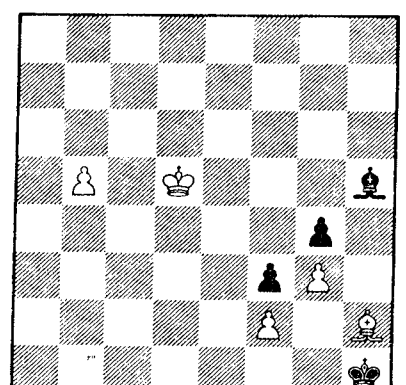

diagram 34

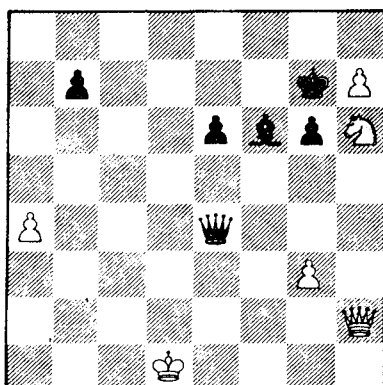

diagram 35

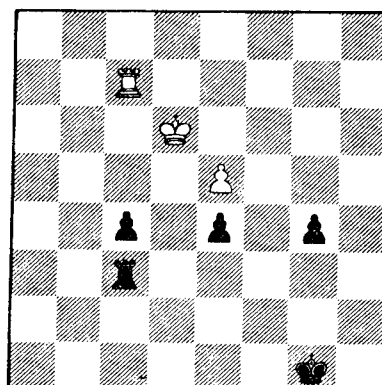

diagram 36

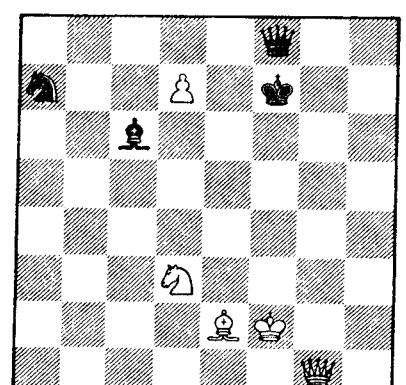

diagram 37

Statistiek

Inleiding

Sinds ruim een jaar bestaan er computerprogramma's om schaakpartijen in een soort (elektronische) kaartenbak vast te leggen; de zogenaamde schaak-databases.

Vanzelfsprekend schafte ik mij zo'n programma aan (ChessBase). Het programma was volledig toegespitst op de openingstheorie; de ingevoerde partijen werden gerubriceerd op openingsvarianten (eigenlijk stellingen).

Enige tijd later kwam een tweede versie van ChessBase op de markt, die o.m. een optie kent om stellingen in te voeren i.p.v. volledige partijen vanuit de beginstelling.

Als verstokt studie-liefhebber was dit voor mij een uitgelezen kans om dus ook studies in te kunnen voeren. Zonder al te diep op details in te gaan wil ik hier een idee geven, wat ik tot nu toe heb gedaan.

Op de eerste bijeenkomst van ARVES in Amsterdam gaf De Heer een zeer interessante inleiding over hoe men studie-thema's zou moeten uitsplitsen en definiëren, als men een computerprogramma zou willen maken dat thema's binnen een studie 'herkent'. Er was toen ook sprake van dat hier af over gesproken was (zou worden?) met de programmeurs van ChessBase.

Voorlopig bestaat zoiets (bij mijn weten) nog niet, en ben ik maar begonnen om studies in het huidige ChessBase in te voeren. Zoals ik hierboven al aangaf, is het rubriceren toegespitst op openingen (d.m.v. zogenaamde openings-keys), en kan men i.g.v. eindspelstudies hier weinig mee. Het is wel mogelijk om een alternatieve key te definiëren (bijv. studies waarin interferenties voorkomen), maar men kan een stelling slechts aan één key koppelen, zodat het rubriceren op thema praktisch eigenlijk niet mogelijk is.

Wel kent ChessBase redelijke mogelijkheden om te zoeken op namen van spelers, in combinatie met plaats en jaartal. Zo kan men bijvoorbeeld alle partijen van spelers wiens naam met een 'K' begint en waarin nog een 'v' voorkomt in 1986 gespeeld, zoeken.

Van deze opties maakte ik gebruik om een database op te zetten waarin (als het goed is) alle studies slechts één maal voorkomen, en waarin ik kan selecteren op materiaal, naam componist, bron, jaartal en combinaties hiervan.

Het invoeren van de studies moet men zich niet voorstellen als saai werk waarbij je zetten moeten intypen, maar je hebt op het scherm een schaakbord en speelt de studie (d.m.v. een muis) a.h.w. na. Leuk! Na noeste arbeid heb ik op het moment dat ik dit schrijf op deze wijze 8439 studies ingevoerd, en ben voorlopig nog wel even bezig!

Een voorbeeld; (zie het diagram op het einde van dit verhaal):

```
players      : Rinck,H [+0032.22f6f3]
source       : Deutsche Schachzeitung ©
year         : 1910
```

Verder wordt natuurlijk de beginstelling, en het zettenverloop (incl. zijvarianten) ingevoerd.

Achter de naam van de componist staat een wat aangevuld GBR-code (bij iedereen wel bekend neem ik aan) tussen de rechte haken. De toevoeging '+' betekent dat het een studie betreft waarvan de opdracht luidt dat wit moet winnen (voor remise-studies gebruik ik '='). Na de gebruikelijke GBR-code treft men vervolgens twee velden aan (f6 en f3), die resp. de velden van de witte en zwarte koning aanduiden (naar ik meen wordt dit wel vaker toegepast).

Onder 'source' vermeld ik de plaats van eerste publicatie (evt o.v.v. toegekende prijzen of vermeldingen). Het teken '@' geeft aan dat het een studie betreft die ooit gekraakt is (zie einde van dit verhaal).

De laatste rubriek behoeft eigenlijk geen toelichting, behalve dat wanneer geen jaartal bekend is, deze eenvoudig leeg wordt geladen.

De database geeft echt fantastische mogelijkheden om op allerlei manieren studies te selecteren (bijvoorbeeld alle studies voor 1940, waarin een witte dame, één zwart paard en geen pionnen voorkomen enz. enz.).

Resultaten

Het feit dat ik een groot aantal studies aldus in een m.b.v. de computer toegankelijk bestand had, opende ook nog totaal nieuwe wegen om studies te benaderen. Door het schrijven van aanvullende programmatuur ben ik in staat enige statistiek op mijn database te bedrijven.

De statistische gegevens die ik hier presenteer, heeft men waarschijnlijk nooit eerder kunnen produceren, en we mogen dan ook van een primeur spreken!

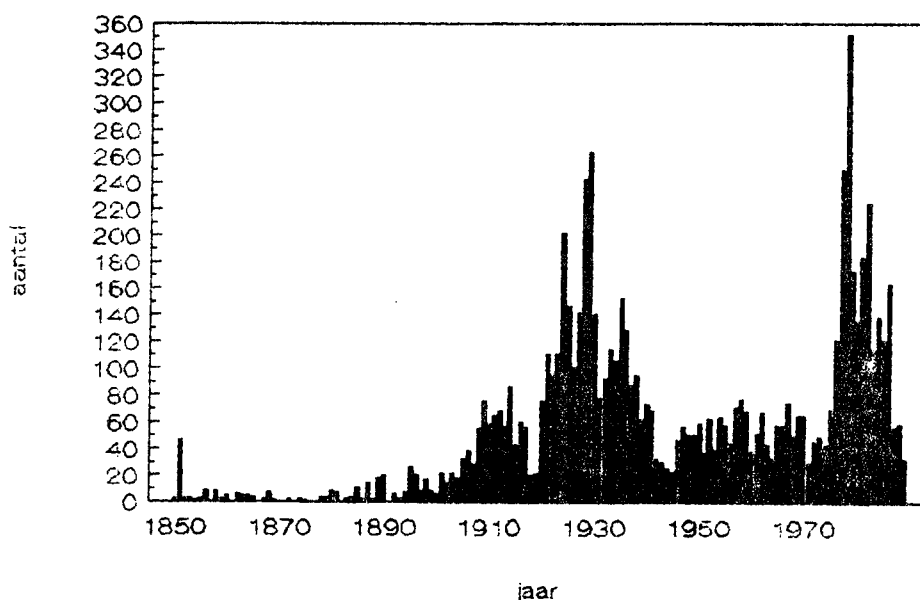
Allereerst moet men bedenken dat er naar schatting zo'n 40000 studies bestaan, en kan men een steekproef van bijna 8500 op het eerste gezicht als zeer betrouwbaar beschouwen.

Men moet zich wel realiseren dat in overzichten hoofdzakelijk belangrijke studies (prijswinnaars) gepubliceerd worden. Verder is het van groot belang welke bronnen tot nu toe geraadpleegd zijn. Zo heb ik een behoorlijk aantal studies uit de periode voor de tweede wereldoorlog (over welke periode veel standaardwerken verschenen zijn) en de laatste 10 jaar, waarin ik de studies al direct uit de tijdschriften pluk. Zie de grafiek op de volgende pagina. Ongetwijfeld zijn nog vele redenen te bedenken waarom de steekproef niet betrouwbaar is, en moet men de hier gepresenteerde gegevens dan maar beschouwen als een indruk wat er mogelijk is.

In tabel 1 zijn de velden, waarop respectievelijk de witte en zwarte koning staan, weergegeven i.g.v. winststudies (totaal 5789 studies). Daar men elke stelling kan spiegelen (afgezien van evt. rochades; die ik hier verwaarloos) op de as tussen de 4e en 5e lijn heb ik de koningsstellingen van a1 bij h1, a2 bij h2, b1 bij g1 enz. opgeteld en vervolgens in procenten uitgedrukt.

In tabel 1 is duidelijk dat er voor de witte koning een duidelijke voorkeur bestaat voor de hoeken op de eerste rij (a1 en h1), en de 'uitgangsvelden' d1 en e1, en de onderste bordrand in het algemeen. De zwarte koning wordt hoofdzakelijk neergezet op a8 of h8, de bovenste bordrand en de linker en rechterrاند in wat mindere mate.

aantal studies per jaar

tabel 1 : velden van de koningen i.g.v. winststudies

lijn	witte koning (%)				zwarte koning (%)			
	a+h	b+g	c+f	d+e	a+h	b+g	c+f	d+e
8	3.2	2.3	2.7	2.6	9.2	5.0	4.0	5.2
7	2.0	1.9	2.7	2.2	4.1	2.3	2.7	2.7
6	3.0	3.2	3.3	3.0	4.8	2.3	2.5	3.1
5	2.8	2.5	2.9	3.2	4.7	2.7	2.9	3.9
4	3.3	2.6	2.8	3.0	4.5	2.9	2.7	3.7
3	3.1	2.8	3.1	3.6	3.1	1.5	1.8	2.1
2	3.3	3.0	3.7	3.7	2.1	1.1	1.2	1.1
1	5.8	4.2	3.5	5.2	4.4	2.1	1.8	1.9

In tabel 2 valt de nog sterkere voorkeur voor de hoekvelden voor de witte koning (patcombinaties) op. Voor de zwarte koning vindt men globaal dezelfde verdeling als voor de winststudies.

tabel 2 : velden van de koningen i.g.v. remisestudies

lijn	witte koning (%)				zwarte koning (%)			
	a+h	b+g	c+f	d+e	a+h	b+g	c+f	d+e
8	5.6	3.8	3.1	2.8	7.5	4.4	5.2	4.8
7	2.9	1.6	2.1	2.0	3.8	3.1	3.5	3.7
6	2.9	1.6	2.0	2.5	4.3	3.0	2.6	2.8
5	3.7	3.1	2.6	2.6	4.4	2.8	2.6	2.9
4	4.5	2.9	2.4	2.8	3.5	1.7	2.7	2.5
3	3.9	2.4	2.3	2.5	2.9	2.0	2.1	2.5
2	3.3	2.7	2.8	2.8	2.2	1.9	1.1	1.6
1	7.8	4.1	3.6	4.3	4.8	2.4	2.5	2.2

Men kan dit soort overzichten maken voor allerlei deel-bestanden (bijvoorbeeld alleen pionnenstudies, studies met minorpromoties e.d.). Misschien kom ik hier later nog eens op terug.

Als laatste voorbeeld voor de mogelijkheden het gebruikte materiaal in alle studies:

tabel 3 : materiaal in studies

stuk	winst		remise		totaal	
	wit	zwart	wit	zwart	wit	zwart
D	717	1232	148	445	865	1677
T	2590	2209	1308	1156	3898	3365
L	3095	2389	1320	1728	4415	4117
P	3356	1599	1302	1256	4658	2855
pi	9716	11280	4674	5293	14390	16573

De échte liefhebbers kunnen ongetwijfeld uitrekenen wat het gemiddeld aantal stukken per studie is (het aantal koningen is gemiddeld 1.00 zoals u zult begrijpen).

Tot slot de studie van Rinck (nummer 937 in *1414 Fins de Partie*). Tijdens het naspelen (lees: invoeren) kwam ik het volgende tegen:

auteurs-oplossing:

1.Pfd4+ Ke3(f2) 2.Pxe2 Kxe2 3.Ke7 La4 4.b3 Lxb3 5.Pd4+ Kd3 6.Pxb3 et gagnent, Voir la suite théorique: 6...Kc4 7.Pd2+ Kc3 8.Pb1+ Kb2 9.Kd6 Kxb1 10.Kc6 Kb2 11.a4 Kb3 12.a5 Kb4 13.a6 Ka5 14.Kb7

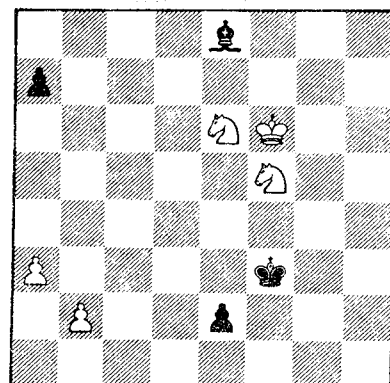

diagram 38

Echter met een omweggetje kom je met zwart een stuk verder: 11...Kc3! 12.a5 (12.Kb7 Kb4, 12.Kb5 Kd4) 12...Kd4! 13.a6 (13.Kb7 Kc5 14.Kxa7 Kc6 15.a6 Kc7=, 15.Kb8 Kb5=, 14.a6 Kd6) 13...Ke5! 14.Kb7 Kd6 15.Kxa7 Kc7 remise

Tenslotte

Al sinds enige jaren probeer ik het boek *1357 Endgame Studies* ergens te pakken te krijgen. Bij de schaakboekhandels die dit boek nog in hun catalogus hadden staan bleek het bij bestelling toch uitverkocht en niet meer leverbaar.

Wie weet waar ik dit boek nog kan kopen?

Anderzijds wil misschien iemand die dit boek zelf heeft het een aantal weken aan mij uitlenen. Neemt u a.u.b. dan ook contact op (073-418500). Dank!

Harold van der Heijden